

JUDISK

K R Ö N I K A

JUDISK KRÖNIKA 2/2019

Det våras.
För Judiska museet i Stockholm.
Som nu öppnar igen i Gamla stan.

2

2019

ÅRGÅNG 86 • JUNI 2019
SIVAN 5779 • PRIS 110 KR

BILDEN

Patrick Moser

Alla foton på detta uppslag är tagna av Patrick Moser, som nyligen ställde ut några av sina bilder på Bajit, merparten tagna i Israel.

Här länge har du fotograferat?

Som tonåring gick jag med i skolans fotoklubb. Det stora intresset för fotografering kom nog i o m den digitala kamerans frammarsch. Jag köpte min första digitala 1999. Kombinationen av min IT-bakgrund och den digitala kamerans lätthet och utökade möjligheter gjorde att jag blev fast! Att snabbt kunna se fotot som jag har tagit och korrigera inställningarna gav den flexibilitet som jag eftertraktade.

Vad betyder det att vara "avancerad hobbyfotograf"?

Att fotograferingen inte är min främsta inkomstkälla. Jag har hela mitt yrkesliv jobbat inom IT-sektorn, mer betalt än livet som fotograf. Jag lägger dock mycket tid på min fotografering.

Vad gör Israel speciellt intressant för dig som fotograf?

Jag har en syster, Iréne, som gjorde alija 1980, och en far, Rolf, som gjorde det 1991. Under lång tid har jag besökt landet i snitt en gång per år, ofta med min familj, alltid med kamera. Israel är som ett Mecka för gatufotografering. Så många härliga och fascinerande kontraster! Till exempel mellan de traditionella och religiösa i Jerusalem och de moderna, soldyrkande i Tel Aviv. I den staden finns värme, beach, restauranger, uteliv och de coola och framgångsrika – en helt annan värld jämfört med Kotel, Mea Shearim och Machane Yehuda i Jerusalem.

(Den som vill se fler av Patrick Mosers bilder från Israel går till: <http://photography.moserinnovation.com/Israel> och använder lösenordet "Israel18". Vill man köpa nås fotografen på patrick.moser@telia.com)

Hur ska vi förhålla oss?

Jag raglar ut på gatan, efter besöket på Förintelsemuseet i Washington. Övermannad av historiens mörker, bedövd av det fasansfulla som visas upp i byggnaden.

Efter ett tag infinner sig också andra känslor, som tomhet och saknad; det är något viktigt som fattas.

Tio minuter längre bort ligger The National Museum of African American History. Även det förtäljer en hemsk historia, om rasism och slaveri, men kompletterar berättelsen med ett väningsplan fullt av det som afro-amerikanerna har bidragit med. Det är en färggrann och upplyftande utställning, med fokus på musik och sång – och konst och litteratur.

Efter besöket där känner jag en viss avundsjuke.

Borde inte också judarna visa upp vad de har bidragit med, och stolt berätta sin historia, här i huvudstaden? Något mer borde till, förutom att vi är offer.

NYLIGEN INVIGDE THE London Jewish Museum en utställning med namnet "Judar, pengar, myter". När Judiska museet i Stockholm satte ihop en liknande utställning 2015 var det ett av namnförslagen. Men vi i arbetsgruppen tyckte att det skulle vara för provocerande och valde istället att kalla vår utställning "En svensk framgångssaga".

I London vågar man ta i.

Man kan uppfatta "Judar, pengar, myter" som ett modigt och riskabelt projekt. Det kan leda till att förstärka fördomar om judar och pengar, och det går att föreställa sig icke-judiska besökare som efteråt säger:

Dom är besatta av pengar, och det har vi ju alltid vetat, och nu har dom till och med gjort en ut-

ställning om just det, i sitt eget museum, mitt i London.

Man kan också uppfatta "Judar, pengar, myter" som ännu en utställning om judar som offer, som anklagade för något, i det här fallet beskyllda för att vara giriga och opålitliga i affärer. Vi reagerar, och så använder vi museet för att försvara oss.

Det går att föreställa sig judiska besökare som efteråt säger:

Har vi inget annat att berätta för världen? Vad blir nästa utställning? Judar, konspirationer, myter?

EMELLANÅT VÄRJER JAG mig mot bilden av judar som offer och har därför blandade känslor inför den utredning som just nu pågår på kulturdepartementet.

Syftet är att diskutera och eventuellt föreslå ett Förintelsemuseum i Stockholm.

Behövs det?

Frågan är komplicerad – och leder in i känsliga avvägningar, som Kan det bli för mycket av Förintelsen?

Under ett besök i Stockholm för några år sedan förklarade historikern Yehuda Bauer att han upplevde en mätnad i Sverige.

Som om det hade blivit för mycket.

Att säga det så – är i det närmaste tabubelagt.

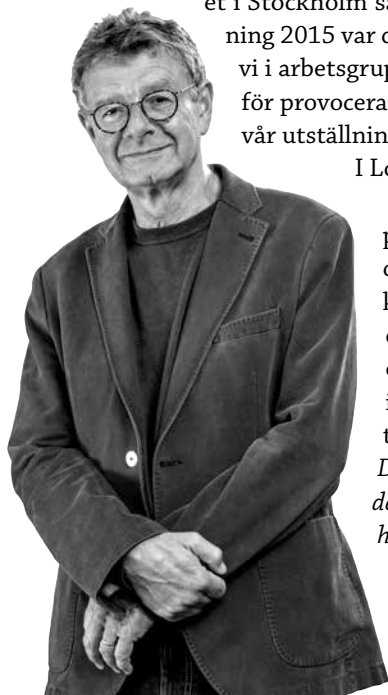
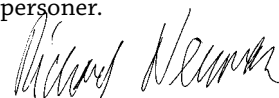
Inom loppet av ett halvår bjöds stockholmarna på två stora likartade utställningar om Förintelsen, en efter en, den första i höstas på Kulturhuset, och den andra nu i vår på Historiska museet.

När jag påpekar detta för en bekant, och tycker att det är lite märkligt, då frågar hon om jag på allvar vill frånta de överlevande rätten att berätta sin historia.

Nej, det vill jag inte, men jag vill ställa frågan, även om det är känsligt: Behöver Sverige ett Förintelsemuseum? Finns det ett behov, nu när vi har ett väl fungerande Forum för Levande Historia och ett aktivt SKMA?

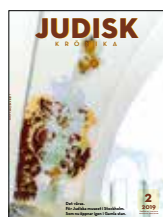
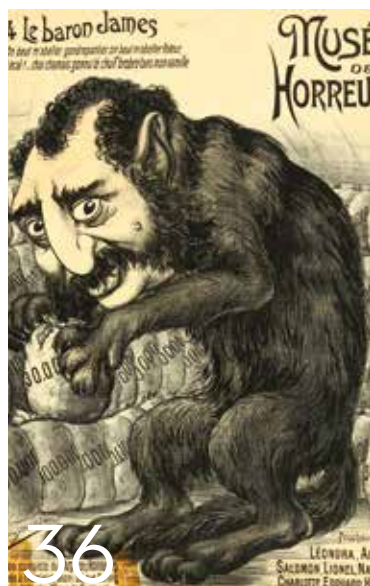
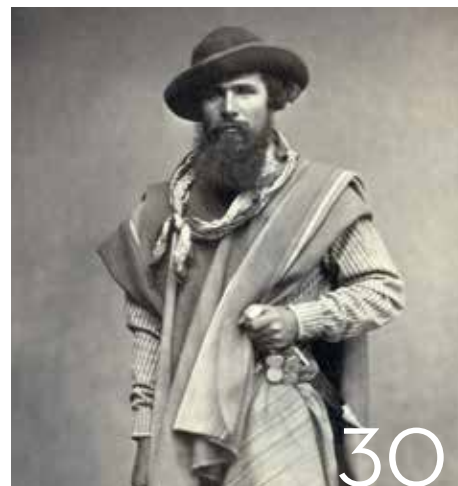
Erik Sidenbladh frågade tio personer.

Artikeln börjar på sidan 22.

INNEHÅLL

Nr 2 • 2019

Omslaget:
Karl Gabor

8 JUDISKA MUSEET öppnar igen, välkomna, och nu i en synagoga i Gamla stan. Clemens Poellinger var där.

16 SVENSKA JUDAR som skriver om det judiska. Inte alltid så lätt. Sarah Schulman träffar en poet, en dramatiker och en författare, alla aktuella i höst.

21 ANITA GOLDMAN är mycket missnöjd, efter att ha läst Nicole Krauss senaste roman.

22 NÅ... BLIR det ett svenskt Förintelsemuseum, som statsministern nyligen lovade. Erik Sidenbladh har svaret.

30 FINNS DET judiska cowboys? Ja. Finns det chassidiska surfare? Ja.

32 JUDARNA I diasporan & judarna i Israel. Nathan Shachar om en relation som började bra – men som numera har allvarliga problem.

36 "JUDAR, PENGAR, myter". Judiska museet i London har gjort en modig utställning. Eller är den dumdrigtig?

42 4 000 SEFARDISKA judar som generöst omhändertar 20 000 ashkenasiska, på flykt från Europa. Suzanne Gottfarb har varit i Shanghai.

52 FLEXIBILITET SOM ger stabilitet. Märkligt nog. Magnus Norell beskriver en tillgång i det politiska systemet i Israel.

JUDISK KRÖNIKA

UTGES AV

Stiftelsen Judisk Krönika

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Anneli Rådestad
Ricki Neuman (t.f.)
redaktion@judiskkrönika.se
tel: 08-660 70 62

GRAFISK FORM

Karl Gabor & Ricki Neuman

REDAKTIONSÅD

Anders Carlberg, Eva Ekselius,
Mikael Feldbaum,
Christina Gamstorp,
Ricki Neuman, Lizzie Oved Scheja,
Samuel Sjöblom, Nathalie Rothschild

ANNONSAVDELNING

Thomas Wolff
tel: 031-28 50 95
mobil: 0708-580451
annons@judiskkrönika.se

EKONOMI, ADMINISTRATION OCH PRENUMERATION

Dina Markovich
tel: 08-660 38 72 ons, fred.
administration@judiskkrönika.se
Prenumerationspris 440 kr/år
Utlandet 540 kr
Lösnummerpris 110 kr
Bankgiro 220-0244
Swish 1236333827

ADRESS

Box 5053, 102 42 Stockholm

HEMSIDA

judiskkrönika.se

Utkommer med 4 nr per år.

Nästa nummer: 25 september 2019

Manusstopp: 25 juli 2019

Tryckt hos Printall

Producerad av Gabor & Co
issn 0345-5580

Prenumeration ingår i medlemsavgiften
till Judiska Församlingen.

Citera oss gärna, men ange källan.

Förbehåll mot elektronisk publicering
måste meddelas av artikelförfattaren.

MEDARBETARE I DETTA NUMMER

**CLEMENS
POELLINGER**
journalist

**SARAH
SCHULMAN**
journalist

**ERIK
SIDENBLADH**
journalist,
författare

**SUZANNE
GOTTFARB**
journalist,
författare

**NATHAN
SHACHAR**
journalist,
författare,
korrespondent
för DN

**ANITA
GOLDMAN**
journalist,
författare

**MAGNUS
NORELL**
forskare

**CATRIN
ORMESTAD**
journalist,
baserad i Israel

KIM SALOMON
historiker

**CHANNA
RIEDEL** poet,
skribent,
musiker

ÖNSKA GLAD SOMMAR MED JUDISK KRÖNIKA!

Beställ en årsprenumerations på judiskkrönika.se eller
fyll i talongen nedan och Swisha prenumerationsavgiften till
1236333827 eller sätt in beloppet på bankgiro: 220-0244.
Glöm inte att ange vem betalningen kommer ifrån.

GÖR SÅ HÄR: Klipp ut och sänd nedanstående talong till Judisk Krönika.

JA TACK, jag vill beställa en gåvoprenumeration på Judisk Krönika ett år (4 nr) för 440 kr (540 kr till utlandet)

GÄVOADDRESS:

NAMN _____

ADRESS _____ POSTADRESS _____

JUDISK KRÖNIKA, BOX 5053, 102 42 STOCKHOLM TEL 08-660 38 72.